

Na záver znova prehlasujeme, že my, Slováci, žijúci v okrese Komárno, chceme pokojne spolunažívať so všetkými poctivo zmýšľajúcimi občanmi maďarskej národnosti, čo bude v prospech nielen celej republiky, ale aj všetkých v nej žijúcich národností. Zároveň však upozorňujeme, že nedopustíme, aby tieto naše mierumilovné snahy viedli k opakovaniu sa roku 1938, a to v nijakej jeho podobe.

SNA, ÚV KSS, k. 1206., géppel írt másolat

Összefoglalás: Törvénnyel kell szabályozni a Matica slovenská helyzetét és jogait, s biztosítani, hogy kapcsolatot tarthasson a külföldi szlovákokkal is. Az SZNT vagy a Matica mellett hozzanak létre egy tudományos csoportot azzal a feladattal, hogy vizsgálja meg a magyarosítási folyamat mértékét és okait. Meg kell vizsgálni a magyar iskolákban folyó oktatási folyamatot is, mert elhanyagolják a csehszlovák hazafiságra való nevelést. Sürgősen fel kell számolni a dél-szlovákiai szlovákok 1938 óta tartó nemzeti megfélemlítettségének következményeit. A Dél-Szlovákiában tanító szlovák nemzetiségű tanítóknak kedvezményeket kell biztosítani. A magyar lakosság számára biztosítani kell a kisebbségi jogokat, de a reciprocitás elvének betartásával. A kétnyelvűség elvét úgy kell szabályozni, hogy az ne veszélyeztethesse a csehszlovák függetlenséget és nemzeti önállóságot. Az egyes szervek, szervezetek és intézmények élére államilag és nemzetileg megbízható személyeket kell állítani. Elítéljük a Csemadok állásfoglalását, s ha bebizonyosodik, hogy célja a Csehszlovák Köztársaság felforgatása volt, a felelősöket, köztük Lőrincz Gyulát meg kell büntetni. Az új alkotmány rögzítse, hogy a hivatalos nyelv a cseh és a szlovák, a szlovák iskolákban pedig csak a szlovák nyelvet 100%-osan bíró tanítók taníthassanak.

21

Pozsony, 1968. május 9. Janics Kálmán reagálása az Új Szó hasábjain Daniel Okáli A kassai kormányprogram „bűnöseinek” keresése (Hľadanie „hriešnikov“ Košického vládného programu) című április 25-i írására.

A DEMAGÓGIA NEM MEGOLDÁS

Mikor már azt hittük, hogy minden embertelenség, tévedés, elvakultság és előítélet, szóval a múlt drámai ámokfutása az újrafontolás és önbírálat útján tévedésként kerül be a történelem évkönyveibe, mikor kezdet akarunk nyújtani azoknak is, akiket 23 évvel ezelőtt a fanatizmus árja elragadott, akkor megszólal egy igazán disszonáns hang, amely annyiban különbözik az eddigi felszínes különvéleményektől, hogy több tárgyi ismeret birtokában a reakcióból, a tévedésből, az embertelenségből és a nacionalista machiavellizmusból „szocialista” erkölcsi rendszert akar szerkeszteni a magyarelles hadjárat védelmében. Ezt a szerepet vállalta Daniel Okáli a Predvoj 1968. április 25-i

számában,¹⁷⁵ ahol önmérséklet nélkül tett hitet az 1945-ös szegregációs politika „vívmányai” mellett, megfújta a harci riadót és egyben igazolásul segítségül hívta az akkori vezető személyiségek nyilatkozatait.

Daniel Okáli a régi jól bevált formulával kezdi; a félénk lelkek megriasztására egy ötvözté forrasztja a magyar ügyet a német kérdéssel. Ezek után természetesen nyilvánvaló, hogy aki a Kassai Kormányprogram VIII., magyarellenes fejezetét¹⁷⁶ bírálni meri, az a szudétanémetek és a bonni revansisták ügynöke. Szórol szóra: „De míg a szudétanémetek ezt a külföldön cselekszik, addig a galántai CSEMADOK és más szervezetek államunk területén teszik ugyanezt.” Azt állítja, hogy a CSEMADOK követelése, mely a Kassai Kormányprogram tisztán történelmi értékű felülvizsgálására irányul (gyakorlatilag több rendelkezést már amúgy is hatályon kívül helyeztek) a kitelepített németeket kívánja rehabilitálni. Nyilvánvaló, hogy a köztársaság egyik egzisztenciális pillérének megbolygatásával megkísérli Sámson módjára rádönteni a magyar ügyre a fiatal szocialista demokrácia egész épületét.

Nem szállunk vitába Daniel Okálival, hogy a magyar államnak és a magyar népnek egyazon szerepe volt-e a németekkel a második világháborúban, mert ebben a kérdésben a békekonferencia már végérvényesen meghozta a döntést 1946-ban, amikor nem mondta ki a magyar nép kollektív felelősségét. Viszont nem félemlíthet meg senkit sem az a vérszegény kísérlet, hogy csaknem negyedszázad elmúltával Okáli újra feltalálja a diszkriminációs dogmák erkölcsi indoklásait. Nemcsak az időszerűtlen erőfeszítést kell visszautasítani, hanem az államérdek szempontjából is le kell szögezni, hogy miként a magyar nép szerepe az elmúlt háborúban nem volt azonos a németység szerepével, úgy a német lakosság kitelepítésének a kérdését is más szemmel kell vizsgálni, mint a magyarok ellen alkalmazott értelmetlen erőszakot.

Az elriasztás taktikájának egyik fogása, mikor Okáli kiemeli a politikai egyöntetűséget, rámutatva, hogy a koalíció minden pártja egyetértett a magyarok kitoloncolásának a kérdésében, és nyomatékkal szerepelteti Gottwald, Široký és Clementis nevét. Egyetlen magyar sem kételkedett soha abban – aki némi politikai intelligenciával rendelkezett – hogy a háború utáni magyarüldözést Klement Gottwald nevéől ugyanúgy nem lehet elválasztani, mint Beneš nevéől. Ezzel a bűvészlúccal nem hozhat zavarba senkit, mert nincs szó sem a CSEMADOK programjában, sem más magyar megnyilatkozásokban megtorlás követeléséről olyan személyekkel szemben, akik szerepet vállaltak 1945-ben, de ma a szocialista internacionalizmus alapján állanak (Fierlinger, Husák, Novomeský).

Daniel Okáli idézi az említett személyek egyes beszédeit, de kivétel nélkül valamennyit az 1945. augusztus 2. utáni időből. Az ok nyilvánvaló. Ezen a napon, 1945. augusztus 2-án tették közzé a potsdami határozat szövegét, amely csak a németek kitelepítését hagyta jóvá, a magyar kisebbség kérdésében nem foglalt állást. Ezért ezen időpont után már csak a lakosságcsere lehetősége maradt fenn a két ország között, vagy pedig a békekonferencián megkísérelni az egyoldalú kitelepítés szerényebb igényű előterjesztését. És előtte? Amiről Daniel Okáli bölcsen hallgat, a magyar kisebbség általános ki-

175 Lásd a 20. sz. dokumentumot.

176 Az 1945. április 5-i kassai kormányprogram VIII. fejezete a kollektív bűnösség elve alapján kilátásba helyezte az ország teljes magyar és német lakosságának megfosztását csehszlovák állampolgárságtól.

toloncolásának elve volt érvényben teljes vagyonekbozással párosítva. Ilyen értelmű jegyzéket terjesztettek az állam vezetői a potsdami konferencia elé. A kérdés most az, hogy miért nincs sem Okálinak, sem a hasonló utakon járó történetíróknak bátorságuk ezt végre a szlovák népek megmondani?

Okáli figyelmeztet Sztálin és Molotov szerepére a magyar kisebbség kitoloncolásának kérdésében, feltételezve, hogy a „nagyágyúk” bevezetése után már végleg nem mer mukkanni senki. Ha Okáli nem tudná, több dokumentumgyűjtemény bizonyítja nyilvánosan Sztálin és Molotov kitoloncolásos álláspontját a szlovákiai magyar kérdésben, ami ma senkit sem lep meg, hiszen ismeretesek Sztálin módszerei a nemzetiségi kérdések megoldását illetőleg a két háború között.

Ügyetlenségnek kell tekinteni Okáli idézetét V. Širokýtól, melyben ismerteti, hogy „népünk már a nemzeti felszabadító mozgalom idején követelte, hogy a németeket és a magyarokat toloncolják ki a köztársaságból”. Ügyetlenség azért, mert a történetírás mindaddig makacsul ragaszkodott ahhoz, hogy a magyarellenes kitoloncolásos terveket Beneš importálta Londonból a háború után.

Daniel Okáli azért sorolja fel a Kassai Program „bűnöseit”, hogy a történelmi nevek bemutatásával az embertelenségek tényéből délibábót varázsoljon. Ehhez körmönfont elkenéssel segíti hozzá az olvasóit: „Minden akció, főleg a lakosságcsere békés úton volt hivatva ezt a központi kérdést megoldani.” A bátorság újra elfogyott, kenetteljesen békés útról beszél, kizárólag lakosságcserét emleget, de hallgat a vagyonfosztás, általános kitoloncolás tervéről.

Daniel Okáli a múlt és a régmúlt idők magyar uralkodó osztályának tévedéseiből, hibáiból, bűneiből általános magyar elvetemültséget és Európa-ellenes megátalkodottságot farag. Igazáról makacs következetességgel akarja meggyőzni olvasóit, de kifogy a bátorsága, amikor saját nemzetéhez kellene őszintén szólnia, eltompul az emlékezete, amikor ismertetnie kellene annak a diplomáciai jegyzéknek a szövegét, melyben a köztársaság akkori irányítói félmillió magyar (a kitelepítési hivatal 1945-ben 511 563 személyt vett nyilvántartásba) kitoloncolásának engedélyezését kérték a győztes hatalmaktól. Pedig erről a jegyzékről is meg lehetett volna emlékezni a Pravda 1945. augusztus 5-i száma alapján. Siet áttérni a későbbi „lakosságcsérés” huzavonára, nem akarva kínos meglepetéssel szolgálni a mai fiatal szlovák nemzedéknek, mely a történelemkönyvek alapján a háború utáni politikában ma már csak önkéntes lakóhelycserét lát.

Okáli bagatellizálja a csehországi tömegdeportálást, mint mondja, a „munkaszolgálati toborzást” elfedve, hogy az eljárás lényege nemcsak a lakóhelyről való kiüldözés volt, hanem a vagyonekbozás is bírói ítélet nélkül és kormányrendelet ellenére. A nyílt és máig jóvá nem tett tömeges törvénysértést Daniel Okáli „szükségmegoldásnak” becézi, amit – szerinte – a lakosságcsere-egyezmény végrehajtásának magyar részről történő halogatása tett indokolttá.

Harci riadójának legelképesztőbb kitétele: „Csehek és szlovákok százezreinek kiűzése Dél-Szlovákiából”. Javaslom Daniel Okálinak, olvassa el újból azt a levelet, melyet 1946. október 1-i keltezéssel kapott dr. Pavol Horváthtól, a Zprávy Štatistického úradu¹⁷⁷ szerkesztőjétől (közzétéve a lap ugyanezen keltezésű számában), mint a cseh

177 A lap – pontos címe: *Zprávy Štátneho plánovacieho a štatistického úradu* – a szlovák Állami Terv- és Statisztikai Hivatal közlönye volt.

szlovák kormány áttelepítési bizottságának budapesti kormánybiztosa. A levélben dr. Horváth értesíti Okálit, hogy: „Szlovákiának azt a területét, melyet Magyarország megszállt, a megszállás előtt kb. 81 000 személy hagyta el.” Tehát a megszállás előtt. A megszállás utáni kiüldözöttek számáról dr. Horváth nem beszél (jó lenne már egyszer ennek a kérdésnek is végére járni, mert ez a témakör legtermékenyebb területe a valótlanosságok terjesztésének).

Nincs könnyebb, mint idézeteket összekapkodni annak bizonyítására, hogy Horthy Magyarországa 1938-ban felvonult Csehszlovákia ellen, felpanaszolni a magyar kisebbség „árulását”. De ha ez a két körülmény minden más történelmi összefüggéstől elszakított önálló döntő tényezőnek van felnagyítva a szudétanémet és a ludák¹⁷⁸ szövetség elhallgatásával, ez már történelemhamisítás. Daniel Okáli mindenben és mindenütt csak a magyar bűnököt keresi, a szlovák fasizmust fél mondattal intézi el cikkében. A csehszlovák válságban Tisza István is fontosabb helyet kap, mint Hlinka Szlovák Néppártja. Így is lehet történelmet „gyártani”. Persze a „tudományos” megalapozás után már könnyű a konzekvenciákat levonni: „Mindezen történelmi bizonyítékok kategorikus okai voltak annak, hogy 1945 után a nemzeti állam megalapítása kerüljön napirendre.” Okáli a régi hanghordozás kíméletlen fölényével nyúl a kérdéshez, mert húsz évig megszokta, hogy magyar részről ellenvélemény pedig nincs. Nem csoda, ha kezében a kollektív „otthondulás” a védelmi nacionalizmus jogos eszközévé törvényesül.

Daniel Okáli egész eszmefuttatása olyan irányzatú, mintha összpontosított támadásával meg akarná félemlíteni a szlovákságot a magyar irredentizmussal, a magyarokat az „árulás” megtorlásával. Pedig senki sem akar többet és mást, mint amit Csehszlovákia Kommunista Pártja akcióprogramja kilátásba helyezett. Feltételezése nyilván az, hogy az újsütetű megfélemlítettség hangulatában sietünk minden jogról lemondani, csak ne verjék fejünkhöz Horthyt, Esterházyt,¹⁷⁹ Tisza Istvánt, irredentizmust, hazaárulást stb. Okáli cikke jól van felépítve, csak az időt tévesztette el, huszonhárom évet késett, így riogatóására sem emberi, sem polgári, de kollektív nemzetiségi jogainkról sem mondunk le.

Párbeszédbe bocsátkozni az Okáli-féle dühkitöréssel nem lehet, mert nem értjük egymás nyelvét a legalapvetőbb kérdésekben. De napirendre térni sem lehetett felette, nemcsak azért, mert vezető szerepe volt az események szlovákiai irányításában,¹⁸⁰ hanem azért is, mert a köztársaság érdeke és a zavaros fogalmak tisztázásának szükségessége így kívánta.

JANICS KÁLMÁN

Új Szó, 1968. május 9. 7. p.

178 Ludákoknak a Szlovákia autonómiájára törekvő Hlinka Szlovák Néppártja (Hlinkova Slovenská ľudová strana) tagjait és híveit nevezték.

179 Az eredeti cikkben helytelenül: Eszterházyt.

180 Daniel Okáli csehszlovák áttelepítési kormánybiztosként a lakosságcsere és a magyar lakosság kitelepítésének egyik fő szorgalmazója és végrehajtója volt.

Pozsony, 1968. május 12. Az Új Szó jegyzete az ún. nemzeti menetelésről, amelyet pozsonyi szlovák egyetemi és főiskolai hallgatók szerveztek a dél-szlovákiai szlovákok támogatása céljából.

EGY MENETELÉS MARGÓGÁRA

„MINDEN NEMZETÉHEZ HŰ SZLOVÁKNAK” szöveget az a felhívás, melyet különböző tárlalásban a PRAVDA, a SMENA és a PRÁCA¹⁸¹ május 8-i száma közölt. A felhívás – a bratislavai diákok egy csoportja nevében (!) – zárandokutat hirdetett Bernolákovo – Diószeg – Galánta – Vágsellye – Dunaszerdahely – Komárom útiránnyal, azzal a céllal, hogy „támogassák azokat a dél-szlovákiai szlovákokat, akik L'udovít Štúr és a Matica slovenská örökéhez jelentkeznek”.

A hírben – alapjában véve – nincs semmi különleges. Sőt, az a mintegy húsz-huszonöt fiatalember, aki Bratislavából Bernolákovóig vasúton tette meg az utat, s akiknek száma Vágsellyéig mintegy 31-re nőtt, az sem jelentett komolyabb „veszélyt”. Mégis elgondolkasztó ez az akció! Elsősorban azért, mert feltehetően része annak a hecckampánynak, mely a dél-szlovákiai szlovákság „elnyomatásáról” beszél. Eltekintve e nézet tarthatatlanságától, feltesszük a kérdést: vajon senkinek sem jutott eszébe, hogy ez a „zarándokút” sértheti az együttélést, s egy nemzetiség emberi méltóságát?! Még akkor is, ha végcélként a komáromi M. R. Štefánik-szobor előtti tisztelgést jelölték is meg... S ha már a menet szervezői (de kik a szervezők?!) nem gondoltak erre, mit tettek azok, akik erre e n g e d é l y t adtak?! Vagy talán nálunk – minden gyülekezési szabadság ellenére – ez már mellékes?

A magunk részéről szerencsésnek tartjuk, hogy ez a kezdeményezés – melynek a saját is oly szívesen rendelkezésére állt – nagyobb tömegeket nem mozgósított, s így „szenzáció” nélkül napirendre térhetünk felette. Mégis, ismerve a DEMAGÓGIA és a TÖMEGPSZICHÓZIS által előállható következményeket, szükségét érezzük, hogy figyelmeztessünk az ilyen és hasonló akciók veszélyességére. S ebben a szándékunkban nem vagyunk egyedül. A bratislavai VEČERNÍK¹⁸² szerdai száma arra figyelmeztetett, hogy a diákság spontán megnyilvánulásait egyesek más célokra akarják felhasználni! E helyzettelismerés helyességét ez az akció is alátámasztja. Amíg ugyanis a SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRISÉG jelszavával vonuló diákok a „magyarokkal való együttélés” elvét hangoztatták, addig a surányi¹⁸³ templom előtt szónokló – a menetből kiváló középkorú – férfi demagóg fellépése már magyarelles megnyilatkozásokra (jelszavakra) készítette a templomból (!) kilépő hívók egy részét.

Feltesszük a kérdést: KINEK HASZNÁL EZ?!

181 A Pravda az SZLKP KB, a Smena a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, a Práca a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom Pozsonyban megjelenő szlovák nyelvű napilapja volt.

182 Večerník – Pozsonyban megjelent szlovák nyelvű esti hírlap.

183 Helyesen: nagysurányi.